

Posudek

Kniha v barvě krve. O násilí vůči (proto)undergroundu 1960–1989

Posuzovaný rukopis se věnuje tématu násilí v prostředí (proto)undergroundu v poměrně dlouhém úseku 1960-1989. Autorům se podařilo shromáždit zcela mimořádný objem materiálu, který se jim podařilo na chronologické ose představit čtenáři v třicetiletém období. Práce je vedena s velkou znalostí materiálů, a navíc propojuje obecné líčení procesů s konkrétními osudy na základě množství rozhovorů, kdy před čtenářem plasticky vystupuje obraz doby. V obecné rovině tedy předložený rukopis splňuje kritéria objevené práce, jakkoliv logicky pracuje i s dosavadní literaturou, ale především se mu daří prostupovat i na úroveň krajských správ bezpečnosti a rozhodování na nižších úrovních.

Rád bych zároveň zdůraznil tři momenty, které považuji na daném rukopisu za problematické a dle mého názoru by si zasloužili ještě autorský pohled a případnou změny či změny.

První připomínka je poměrně jednoduchá a týká se toho, že autoři dávají množství kontextuálních informací do poznámek. Poznámkový aparát tam má místy podobu samostatného paralelního textu, což je možná na škodu vůči textu hlavnímu. Tato záležitost by se dala řešit dle mého poměrně jednoduše, pokud by autoři ještě jednou revidovali podobu poznámkového aparátu a našli úměrnou formu objemu poznámkového aparátu.

Druhá připomínka se týká práce s jedinečnými a autentickými materiály, které měli autoři k dispozici a jež jsou vskutku mimořádným dokladem doby. Navíc velice dobře ilustrují násilný charakter režimu, který bývá čas od času zpochybňován a vytěšňován. Práce s takovou mírou podrobných materiálů v sobě však skrývá nebezpečí, zda čtenář pochopí, kde končí mluva pramene a pokračuje mluva autorů, a naopak. Zde bych doporučoval soustředění na vskutku autorský vklad, aby některé pasáže nevyznávaly jako zbytečná enumerace nabádaných pramenů.

Třetí připomínku považuji za nejzávažnější. Osobně mám totiž problém hned s první kapitolou mezi stranami 4 a 12, „pár slov úvodem“. Autoři se zde poměrně agresivním stylem vyrovnávají s něčí, co nazývají revizionismem, poměrně plamenně odmítají jiné přístupy ke komunistickému období. Předně si nejsem vůbec jist, zda je to text, který patří na úvod podobného tématu. A i pokud by ho vnímali jako důležité metodologické východisko, musel by být mnohem propracovanější a prost čistě názorového odsouzení. Tento charakter dle mého názoru nemá, je spíše publicistickým sdělením názoru, navíc s emotivním zabarvením. Myslím, že v konečném důsledku poškozují celek následujícího textu, ve kterém je množství práce a na mnoho otázek „nahozených“ v tomto úvodu věcně odpovídá dokumentací skutečně systematického a reálného násilí. Můj názor je, že by měl být vypuštěn a autory případně využit v jiné publicistické platformě.

Poslední skupina připomínek je spíše formální. Pokud se zmiňuje slovenský underground, myslím, že se tématu věnuje B. Bothová a dala by se citovat nějaká její práce. A dále v seznamu pramenů je uveden soubor rozhovorů, aniž by u nich byla uvedena data, kdy byly rozhovory vedeny – přitom v poznámkovém aparátu tato data jsou, Toto by se jistě mělo sladit.

Na závěr bych chtěl konstatovat, že při zpracování výše zmíněných připomínek by se text mohl stát skutečně významným příspěvkem k dějinám undergroundu, ale i charakteru násilného jednání komunistického režimu a jeho představitelů.

Dne 15. 5. 2020